

Hamlet (Müller) Foto Wolfhard Theile

een pistoolschot valt en als een zombie stapt Polonius door de muur en zegt : MEN HEEFT MIJ VERMOORD. EXIT POLONIUS. De zaal giert het uit, dat is duidelijk. (In de *Hamletmaschine* staat letterlijk : KIK WAT ER UIT DIE MUUR GROEIT. EXIT POLONIUS.) Hamlet geeft zijn moeder een tongzoen (*H.M.: JE GESCHREEUW VERSTIK IK MET MIJN LIPPEN. HERKEN JE DE VRUCHT VAN JE LICHAAM.*) en gaat af met de woorden : IK WAS MACBETH DE KONING HAD MIJ ZIJN DERDE BIJZIT AANGEBODEN IK KENDE ELKE MOEDERVLEK OP HAAR HEUPEN. De teksten uit de *Hamletmaschine* komen elke keer hard aan; het staat gelijk met Müllers poging het werk van Shakespeare te vernietigen om te voelen wat er achter die teksten verborgen zit. Even later wordt Polonius door de Magritte-achtige bolhoedmannetjes Rosenkrantz en Guildenstern in twee delen het toneel opgesleept en door Claudius weer tot één lijk gefatsoeneerd (het beeld van het Wiedervereignete Deutschland ? Mij best !). Het type van de oerkrijger komt op : helm met koeiehoornen en hanekam, zwijnskop, rammelend met kettingen, behangen met ammunitie, gewapend met een lans = het leger van Fortinbras, op weg naar Polen. GAAT HET OM HEEL POLEN, HEER, OF OM EEN STUK GRENSGEBIED (De Oder/Neisse ? Allé !)? Hamlet blinddoekt zich, doodt Horatio, neemt zijn koffertje, gaat de loopplank op aan

boord van een B-52 bommenwerper richting Engeland... de *Hamletmaschine* kan beginnen.

De betekenis van dit tafereel heeft alles te maken met de interpretatie van de *Hamletmaschine*. De *Hamletmaschine* is een reis door Müllers brein; alles spreekt ervoor om deze reis te laten plaatsvinden op het moment dat Hamlet/Heiner wordt "*ausgebürgert*" naar Engeland. Heiner/Hamlet probeert als intellectueel, als revolutionair stelling te nemen tegen hetgeen zijn land, het socialisme wordt aangedaan. Horatio (Jörg-Michael Koerbl) is in de *Hamlet* zijn intellectuele kompaan, zijn geweten, zijn reisgenoot in de tijd. Daarom spreekt Horatio met geluidsversterking, waardoor hij tot iemand van een andere planeet wordt, uit een andere tijd (DEELGENOOT VAN MIJN GEDACHTEN DIE ONDER HET BLOED ZITTEN SINDS DE OCHTEND AFGEDEKT IS MET DE LEGE HEMEL. *Hamletmaschine*). Daarom moet Horatio tijdelijk worden uitgeschakeld als Hamlet/Heiner zelf de gewetenstocht onderneemt. Horatio's (intellectuele) bagage, het koffertje, neemt hij echter mee : dat kan hij goed gebruiken. Horatio zal in het tussenspel degene zijn die het spel draaiende houdt; uit een dik boek met lederen band leest hij de regie-aanwijzingen.

Müller heeft altijd beweerd dat zijn *Hamletmaschine* een komedie is; overbodig te zeggen dat hij hem ook als zodanig heeft geregisseerd. Iemand met zoveel zelfspot kan een stuk met

zoveel autobiografische trekken moeilijk anders regisseren. *Die Hamletmaschine* wordt er in een stevig tempo doorheen gejaagd. Clownerie bepaalt het ritme, teksten worden nu weer eens herhaald, dan weer simultaan geproken, alle mannen hebben Magrittebolhoedjes op, er wordt gejongleerd (NACHTMERRIE VAN EEN MESSENWERPER), punkmuziek van The Stranglers knalt uit de boxen NO MORE HEROES/NO MORE SHAKESPEAROS, de machine met het cyclopoenoog draait treurig zijn rondjes.

Het was even een surrealistische explosie. Degenen die de *Hamletmaschine* niet kennen zullen amper weten wat er zich voor hun ogen heeft afgespeeld. Zij zullen zich afvragen wat er in godsnaam gebeurde toen Hamlet op reis naar Engeland ging. En dat is ook voldoende.

Want wat zien we hierna ? Na de intellectuele orkaan die op het toneel woedde, is er iets veranderd op Helsingör. De z.g. labiele figuren Ophelia en Hamlet staan van nu af aan veel steviger in hun schoenen en de onwankelbaren als Gertrud (Dagmar Manzel) en Claudius (Jörg Gudzuhn) worden aan het wankelen gebracht. Fenomenaal hoe Müller met deze personages lijnrecht ingaat tegen de gangbare interpretaties. Altijd zag je Ophelia zieligjes haar bloemetjes rondstrooien, door iedereen met "ach, en wee" bejegend. Vóór de *Hamletmaschine* was zij inderdaad het zwakke meisje, dat zo goed mogelijk probeerde te beant-